

MIJLOACELE EXTERNE DE ÎMBOGĂȚIRE A TERMINOLOGIEI SPORTIVE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Luca Aliona,

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău

Cuvinte-cheie: terminologie sportivă, mijloace externe, împrumut lexical, calc, clasificarea împrumuturilor, tendințe de evoluție.

În limbajul sportiv actual, coexistența termenilor naționali și a celor străini este incontestabilă, împrumuturile lexicale completând organic acest sistem terminologic.

Scopul prezentei lucrări este de a releva mijloacele externe de formare a limbajului sportiv în limba română, factorii ce determină pătrunderea împrumuturilor lexicale în terminologia sportivă, sublimbajele în care au fost preluate și limbile din care provin, de a efectua o clasificare a termenilor respectivi, pentru a scoate în evidență unele tendințe evolutive.

Ca rezultat al studiului întreprins din perspectivă descriptivă și funcțional-semantică, s-a constatat că cea mai mare parte a termenilor împrumutați provin din limbile moderne de circulație internațională: franceză (în special, termenii din scrimă, călărie, șah ș.a.), engleză (cei din jocurile sportive, box, tenis ș.a.), un număr mai restrâns a pătruns în română din italiană și germană, iar o serie de termeni au etimologie greacă și latină sau conțin elemente din limbile clasice. Se atestă și cazuri separate de termeni împrumutați din alte limbi (turcă, suedeză ș.a.). Unii termeni au etimologie multiplă. Inovațiile lexicale se datorează, aproape în exclusivitate, influenței limbii engleze.

În textele științifice și didactice, termenii sportivi împrumutați au, de cele mai multe ori, specializare îngustă (de ex., noțiunile din artele marțiale, care provin din limbile orientale – coreeană, japoneză, chineză – transcrise în engleză), fapt ce le solicită specialiștilor o cunoaștere excelentă a terminologiei respective.

Unele unități terminologice sunt preluate fără a fi supuse modificărilor (*bodybuilding, fitball, skateboard, fingerboard, darts, softball, aveugle, coupé*), altele suferă modificări grafice, constituind fie adaptări (*fotbal, contră, finiș, fleșă, fentă, gol, marș, meci, ofsaid*), fie trunchieri (*bob, baschet, hochei, volei*), fie abrevieri (*K1; k.d., k.o.*), fie calcuri (*coșaveraj, coșgheter*).

Împrumuturile lexicale, numite și „străinisme” sau „xenisme”, pătrund în limbajul specializat al sportului grație unor factori de ordin lingvistic (necesitatea de a denumi un nou obiect, fenomen sau gen de sport, pentru care nu există un echivalent în limba română; de a evita polisemia și omonimia; de a delimita noțiuni apropiate ca sens, dar care au anumite elemente de diferențiere; de a înlocui sintagmele printr-un singur cuvânt, tendința de realizare a efortului minim etc.) și extralingvistic (influența culturală a unui popor, existența unor contacte interculturale orale și scrise; prestigiul limbii-sursă, predilecția unor pătri ale societății pentru cultura altei țări; perceperea unui cuvânt ca fiind mai prestigios, mai plăcut auzului sau întrebuițarea acestuia în mass-media de către o persoană publică).

Conform criteriului semantic, împrumuturile din terminologia sportivă pot fi clasificate în următoarele categorii, ce indică denumiri de: